

Wersja: 12.04.2024

Opracowanie: Magdalena Bar na podstawie dyskusji i ustaleń zespołu związanego z FER (Sabina Lubaczewska, Aleksandra Zienkiewicz, Magdalena Berezowska-Niedźwiedz, Mariusz Krynicki oraz zaproszeni Eksperti)

Definicja drzewa oraz ochrona korzeni

1.

W art. 5 ustawy o ochronie przyrody pkt 26a i pkt 26b otrzymują brzmienie:

26a) drzewo - wieloletnią roślinę posiadającą część podziemną (korzenie) oraz część nadziemną (pień albo kilka pni oraz koronę) w jakimkolwiek okresie podczas rozwoju rośliny;

26b) krzew - wieloletnią roślinę posiadającą część podziemną (korzenie) oraz część nadziemną rozgałęziającą się na wiele równorzędnych zdrewniałych pędów, nietworzącą pnia ani korony, niebędącą pnączem;

2.

a)

W art. 5 ustawy o ochronie przyrody dodaje się pkt 26f w brzmieniu:

26f) strefa ochrony korzeni drzewa - obszar wokół drzewa, o promieniu równym trzykrotności obwodu pnia tego drzewa mierzonego na wysokości 130 cm; obszar ten mierzony jest od powierzchni pnia tego drzewa na wysokości 130 cm; w przypadku, gdy:

a) ze względu na budowę drzewa nie ma możliwości pomiaru obwodu jego pnia na wysokości 130 cm, za obwód pnia przyjmuje się obwód mierzony bezpośrednio poniżej korony tego drzewa; w tym przypadku obszar stanowiący strefę ochrony korzeni drzewa mierzony jest od powierzchni pnia na wysokości pomiaru;

b) drzewo na wysokości pomiaru (odpowiednio na wysokości 130 cm albo bezpośrednio poniżej korony) posiada kilka pni, za obwód pnia drzewa przyjmuje się sumę obwodu pnia o największym obwodzie oraz połowy obwodów pozostałych pni; w tym przypadku obszar stanowiący strefę ochrony korzeni drzewa mierzony jest od powierzchni pnia o największym obwodzie, na wysokości pomiaru.

b)

W art. 87a ustawy o ochronie przyrody po ust. 1 dodaje się ust. 1a – 1c w brzmieniu:

1a. W strefie ochrony korzeni drzewa niedopuszczalne jest podejmowanie działań, które prowadzą do uszkodzenia korzeni drzewa. Za działania takie uznaje się w szczególności:

obszarpywanie, miażdżenie lub usuwanie korzeni, długotrwałe zalanie korzeni, przesuszenie korzeni podczas prowadzenia prac ziemnych lub robót budowlanych, zmianę naturalnego ukształtowania terenu, nadsypywanie lub zagęszczanie gruntu, składowanie materiałów budowlanych, kruszyw, paliw lub smarów, przebywanie pojazdów i maszyn związanych z wykonywaniem prac ziemnych lub robót budowlanych, lokalizowanie obiektów związanych z zapleczem budowy, zanieczyszczenie gleby i ziemi. Doprowadzenie do uszkodzenia korzeni w strefie ochrony korzeni stanowi zniszczenie drzewa.

1b. Do prac ziemnych prowadzonych w strefie ochrony korzeni drzewa niepowodujących uszkodzenia korzeni zalicza się:

- 1) przeprowadzanie elementów infrastruktury podziemnej z wykorzystaniem metod bezwykopowych na głębokości minimum 80 cm od poziomu gruntu, w przypadku braku możliwości zastosowania innego przebiegu sieci;
- 2) remontów zastanych nawierzchni lub innych prac wykonywanych bez naruszenia korzeni, z zastosowaniem technologii ochronnych, w szczególności mieszanek kamienno-glebowych lub punktowego fundamentowania nawierzchni;
- 3) prace prowadzone w przestrzeni, w których drzewo nie wykształciło korzeni;
- 4) przygotowanie drzewa do przesadzenia dokonywanego na podstawie posiadanego zezwolenia na usunięcie drzewa,
- 5) wprowadzanie roślinności okrywowej, pod warunkiem wykonywania prac ręcznie.

1c. Prace, o których mowa w ust. 1b, prowadzone w strefie ochrony korzeni drzewa wykonuje się na podstawie dokumentacji, w tym dokumentacji fotograficznej, wskazującej na prawidłowość przeprowadzenia tych prac. Dokumentacja musi zawierać informacje o lokalizacji drzewa, umożliwiające jego każdorazowe odnalezienie w terenie. Dokumentację przechowuje się przez okres 10 lat od końca roku, w którym zakończono prace. Do sporządzenia i przechowywania dokumentacji zobowiązany jest, odpowiednio, posiadacz nieruchomości albo właściciel urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego. Brak takiej dokumentacji lub dokumentacja niekompletna lub nieprawidłowa skutkują zastosowaniem do danego przypadku przepisów ust. 1a.

Uzasadnienie

Ad 1 - Definicja drzewa i definicja krzewu

Obecna definicja drzewa nie uwzględnia korzeni, choć oczywiste jest, że drzewo musi je posiadać, jako że są one kluczowe dla zachowania żywotności drzewa. Brak uwzględnienia korzeni w definicji powoduje m.in. wątpliwości co do tego czy zniszczenie korzeni powinno być traktowane jako zniszczenie lub uszkodzenie drzewa obciążone sankcją w postaci administracyjnej kary pieniężnej.

Nowe brzmienie definicji naprawia ten błąd i jest zgodne z wiedzą przyrodniczą.

Konsekwentnie zmieniono też obecną definicję krzewu, tak aby ona również obejmowała korzenie.

Ad 2 - Ochrona korzeni

W obecnym stanie prawnym 87a ust. 1 zawiera ogólne wytyczne dotyczące prowadzenia prac mogących ingerować w stan drzew („Prace ziemne oraz inne prace wykonywane ręcznie, z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, wykonywane w obrębie korzeni, pnia lub korony drzewa lub w obrębie korzeni lub pędów krzewu, przeprowadza się w sposób najmniej szkodzący drzewom lub krzewom.”).

Przepis ten, ze względu na swoje mało precyzyjne brzmienie, a także przez brak sankcji za jego naruszenie, nie stanowi podstawy do rzeczywistej ochrony drzewa, zwłaszcza jego korzeni (choć również korony). W trakcie różnego rodzaju prac budowlanych i innych ingerencji w środowisko często dochodzi do uszkodzenia korzeni drzewa.

Dla zapewnienia ochrony korzeni w projekcie:

- Zdefiniowano pojęcie strefy ochrony korzeni drzewa (wprowadzenie definicji do słowniczka ustawy – nowy pkt 26f w art. 5); definicja ta oparta jest na pojęciu „progu krytycznego uszkodzenia drzewa” przedstawionym w publikacji „Standard ochrony drzew i innych form zieleni w procesie inwestycyjnym”, Fundacja EkoRozwoju i Stowarzyszenie Architektury Krajobrazu, Wrocław 2021.
- W związku z tym, że uszkodzenie korzeni znajdujących się w strefie ochrony korzeni drzewa grozi jego zamarciem lub utratą jego stabilności w gruncie, co z kolei może skutkować wywrotem i zagrożeniem bezpieczeństwa, w proponowanym ustępie 1a wprowadza się zakaz prowadzenia prac powodujących uszkodzenie korzeni w tej strefie. W przepisie tym wymieniono przykładowe - najczęściej występujące w praktyce - rodzaje czynności, które
- Ze względu na zagrożenia, jakie powoduje ingerencja w strefę ochrony korzeni drzewa, należy ją uznać za zniszczenie drzewa – co stwierdzono w ustępie 1a. W konsekwencji ingerencja ta będzie zagrożona administracyjną karą pieniężną, o której mowa w art. 88 ust. 1 pkt 3 ustawy (kara za zniszczenie drzewa).

W proponowanym art. 87a ust. 1b umieszczono - na zasadzie wyjątków od przepisu z ustępu 1a - zamkniętą listę rodzajów prac prowadzonych w strefie ochrony korzeni, które nie będą uznawane za powodujące uszkodzenie korzeni.

Zgodnie z proponowanym art. 87a ust. 1c, prace, o których mowa w ust. 1b będą mogły być wykonywane tylko na podstawie dokumentacji, w tym fotograficznej, tak aby można wykazać, że prace te mieściły się w katalogu, o którym mowa w ust. 1b, i że do uszkodzenia korzeni nie doszło.

W odniesieniu do tej dokumentacji sprecyzowano, że:

- dokumentacja fotograficzna musi zawierać informacje o lokalizacji drzewa, umożliwiające jego każdorazowe odnalezienie w terenie – tak, aby można na jej podstawie stwierdzić jakie dokładnie drzewo jest widoczne na zdjęciu,
- dokumentacja ta ma być przechowywana przez 10 lat,
- dokumentację sporządzać i przechowywać ma posiadacz nieruchomości, na której rośnie drzewo albo właściciel urządzeń przesyłowych (tych z art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego). Są to te same podmioty odpowiedzialne za utrzymanie drzewa i prowadzenie przy nim prac (np. w przypadku, gdyby drzewo miało być usunięte, to właśnie te podmioty - zgodnie z art. 83 nowelizowanej ustawy - byłyby zobowiązane do uzyskania zezwolenia na takie usunięcie).

W ostatnim zdaniu proponowanego ustępu 1c umieszczono przepis wskazujący, że w przypadku, gdy podmiot, który prowadził prace (lub zlecił albo pozwolił na ich prowadzenie) nie będzie posiadał wymaganej ustawą prawidłowej dokumentacji dokumentującej prawidłowość prac przeprowadzonych w strefie ochrony korzeni, prace te będą traktowane jako niepodlegające pod wyjątki wymienione w ustępie 1b. Tym samym będą one mogły być uznane za zniszczenie drzewa (zgodnie z ust. 1a) i będzie za nie nałożona administracyjna kara pieniężna (na podstawie art. 88 ustawy).